వ్యాపకం

స్కూల్లో ఉండగానే నాకెవరో చెప్పారు, "మేష్టరుగారూ! మీ ఇంటికెవరో బంధువొచ్చినట్టున్నాడు" అని.

ఎవరై ఉంటారబ్బా? నేనాలోచనలో పడ్డాను. రావలసిందిగా మా బంధువుల కెవరికీ రాసినట్టు గుర్తులేదు. వాళ్ళంతట వాళ్ళు తామొస్తున్నట్టుగా అల్టిమేటం జారీ చేయనూ లేదు. ఉరుము గానీ, మెరుపుగానీ లేకుండా ఇలా హఠాత్తుగా వూడిపడ్డ ఆగంతకుడెవడై ఉంటాడు?

వర్తమానం తీసుకొచ్చి నాకు నివేదించిన వ్యక్తినే అడిగాను "ఆ వచ్చిన మనిషి ఎలా ఉంటాడు?" అని.

"ఉంటాడు లెండి! సన్నగా, పొడుగ్గా, కాయవాటుగా, కళ్ళద్దాలతో కోర్టు అమీనాలా ఉన్నాడు. చేతిలో న్యూసు పేపరొకటి, ఒక నిమిషమైనా దాన్ని వదిలిపెట్టేటట్టు లేదు. అరుగుపైన తిష్ఠవేసి చదవడమే చదవడం!"

ఆ మాట మాత్రం నిజమే! బడి వదిలిపెట్టి నేను ఇంటికి వెళ్ళేటప్పటికీగూడా అదే భంగిమలో కూర్చున్న బంధుసత్తముడు అడుగుల సవ్వడి వినిపించగానే పత్రికలోనుంచి ముఖం పైకెత్తి 'ఏమిటోయ్ నేనొచ్చేశాను చూశావా' అన్నట్టు ఒక్కింత పెదవుల కదలికతోనే నన్ను పలకరించేశాడు.

"అరరే, మీరా! ఎన్నాళ్ళ కెన్నాళ్ళకు! చాలా దూరం వచ్చేశారే!" అని, కాసేపాగి దగ్గర్లో ఎక్కడా మా ఆవిడలేకపోవడం గమనించి "కాఫీ గీఫీ ఏమయినా..." అంటూ పొడిగించాను.

"కాఫీ ఏమిటి! వద్దన్నా వినకుండా అమ్మాయి ఏకంగా టిఫినే చేసిపెట్టింది. అయినా నాకిక్కడ పరాయి వాళ్ళెవరున్నారని? నువ్వెంత పాత చుట్టానివో, అమ్మాయీ అంతే గదా!"

కాబోలుననుకోడానికన్నా గత్యంతరం లేదని నాకు తెలుసు. కానీ మా ఆవిడకు మాత్రం ఆయన పట్ల అంతగా విశ్వాసం కుదిరినట్టు లేదు. వంట గదిలో అడుగు పెట్టగానే ఆమె గబగబా దగ్గరికొచ్చేసింది.

"ఏమండీ! ఎక్కడో చూసినట్టే ఉంది. సరిగ్గా గుర్తు రావడంలేదు. మీరెవరు, ఏమిటి అని అడగడం ఏం బాగుంటుంది? ఇంతకూ ఎవరండీ ఈయన?"

"ఈయనెవరో తెలియదా? చింతలూరు చెన్నకేశవులుగారు" అన్నాను.

"అంటే?"

"అవును మరి! నాకైనా తెలిసిందంతే!" – మా ఆవిడ బిత్తరపోయింది.

మా ఆవిడ దృష్టిలో చెన్నకేశవులుగారికి ప్రాధాన్యం లేకుండా చేశానని గాదు నేను చెప్పడం! నేనుగూడా ఆయన్ను దారంట వెళ్ళే దానయ్యగానే లెక్కగట్టాను, ఆయన

"అలా వూరి బయటకు వెళ్ళొద్దాం రావోయ్" అంటూ ఆయన ఆరోజు సాయంకాలం వూరికి దూరంగా తీసుకెళ్ళి, అక్కడొక ఏకాంత ప్రదేశంలో కూచోబెట్టుకుని "నువ్వేమనుకుంటున్నావో గానీ, నేనొక పనిపైనే వచ్చాను లేవోయ్ శంకరం" అనే సరికి నేను ఉలిక్కిపడ్డాను.

మా ఆవిడను బుకాయించడమేమీ కాదు కానీ, నిజానికి చెన్నకేశవులు గారిని గురించి నాకు తెలిసిన వివరాలు చాలా స్వల్పం. పుంగనూరు, పలమనేరు, మదనపల్లి లాంటి పేర్లు ఆయన ప్రసంగంలో తరచుగా దొర్లుతూ ఉంటాయి గనుక ఆయన జిల్లాలో పడమటి తాలూకాలకు చెందినవాడై ఉండచ్చునని నా వూహ. మహానుభావుడెలా ఆరా తీసి తెలుసుకున్నాడోగానీ, ఇటూ అటూ ఏడు తరాల నుంచీ మా పెద్దల పేర్లన్నీ ఏకరువు పెట్టగలడు. వేర్లు, బోదె, కొమ్మలు, రెమ్మలు అలా ఉండనివ్వండి మా బంధువృక్షంలో ఆకులూ, ఈకలూ గూడా ఆయనకు సుపరిచితమే. ఎప్పుడైనా ఎదురు కావడమే ప్రమాదం. నడిరోడ్డులోనైనా అరగంటసేపు నిల్చోబెట్టి పరామర్శల వర్షం గుప్పిస్తాడు. మా బంధువుల ఇళ్ళలో జరిగే శుభకార్యాలకు గనుక ఒక హాజరుపట్టీ తయారుచేస్తే, అందులో మొట్టమొదట ఆయన పేరే నమోదు చేయవలసి ఉంటుంది. 'వచ్చాను, వచ్చాను వ్యాస సంతతి వాణ్ణి' అని మునుపటి కొకాయన చెప్పినట్టుగా, చెన్నకేశవులుగారు నాకెందుకో అతిపురాతనమైన వ్యక్తిలా కనిపించేవాడు.

సరే, ఆయన పరిచయం సంగతలా ఉంచి మళ్ళీ కథలో కొస్తున్నా –

"చూడవోయ్, శంకరం! తలుచుకుంటేనే ఆశ్చర్యంగా ఉంది. ఎందుకంటావా?" అంటూ ఒక క్షణం ఆగి, ఆయన నావైపు చూచాడు. ఆశ్చర్యకరమైన విషయమేమిటో తెలియక నేను బిక్కమొహం పెట్టానేమో, ఆయన మరింత ఉత్సాహంతో పుంజుకున్నాడు.

"ఎన్నో వూళ్ళున్నాయి, ఎందరో మనుషులున్నారు. అన్ని వూళ్ళూ దాటి, అందరు మనుషుల్నీ తొలగదోసుకుని నేను నీ దగ్గరకు వచ్చానంటే ఎందువల్ల నంటావు?"

ఇంతదేశంలో చెన్నకేశవులు చూడదగిన, తెలుసుకోదగిన, మాట్లాడదగిన విశిష్ట, వ్యక్తిని నేనే కావడం నాకెంతైనా గర్వకారణం. కానీ నాలోని ఆ విశిష్టత ఏమిటో నాకు బోధపడి చావడంలేదు.

"పోనీ, ఇంకొక విధంగా చెబుతాను. మనిషికీ, మనిషికీ మధ్య ఎన్నో రకాల అనుబంధాలున్నాయి గదా! వాటిలో ఏది గొప్పదంటావు?"

ఇదంతా నా పాలిటికొక ప్రశ్నోత్తర ఉపనిషత్తైపోయింది. ఏ ఒక్క ప్రశ్నకూ సదుత్తరమివ్వలేని నా అశక్తతకు కించపడిపోతూ నేను ముడుచుకుపోయాను. మనిషికీ, మనిషికీ మధ్య అనుబంధాలా? అవును నిజమే! ఏ మనిషికైనా అతడి కుటుంబంలోని సభ్యులతో అనుబంధాలుంటాయి. స్వగ్రామంలోని మనుషులతో అనుబంధాలుంటాయి. ఇంకా చేపట్టిన వృత్తి వ్యాసంగాలను బట్టీ, మాట్లాడే భాషనుబట్టి, నివసించే దేశాన్ని బట్టి గూడా మనుషుల మధ్య అనుబంధాలుంటాయి. అన్నింటికీ మించి స్నేహానుబంధాలనీ, ప్రణయానుబంధాలనీ ఉన్నాయి. వీటిలో ఏది గొప్పదని అడిగితే ఎలా చెప్పడం?

"అయితే ఈసారి సూటిగా జవాబు స్ఫురించే ప్రశ్న వేస్తాను. నీకూ, నాకూ మధ్య గల అనుబంధమేమిటంటావు, శంకరం?"

నిజంగా గడ్డు ప్రశ్నే! వరుస కాయన నాకు మామగారే కావలసి వస్తాడో, బాబాయో అవుతాడో తెలియదు. ఆ విచికిత్స నుంచీ తప్పుకోదలచి "ఏముందీ! మనది బాంధవ్య బంధమే" నన్నాను.

"అదిగదా! దగ్గర కొచ్చేస్తున్నావు. సంకుచితార్థంలోనైతే బంధుత్వం. అదే విశాలార్థంలో చెప్పుకోవాలంటే, మనం ఒకరికొకరు ఇలా దగ్గరైనందుకు కారణం ఒకే కులస్తులం కావడం! కాదనగలవా, శంకరం?"

'వోస్, ఇంతేనా' అనిపించి, "కులం సంగతి చెబుతున్నారా?" అని అడిగాను.

"చూశావా! అదే నేవద్దన్నది. కులమంటే అదేమిటో పనికిరానిదైనట్టు మాట్లాడ్డం ఫ్యాషనైపోయింది. చేతల్లో మాత్రం కులతత్త్వానిదే పైచేయి. ఆ సంగతి మనం గుర్తించాలి. దేశాభిమానాలు, భాషాభిమానాలు మంచివే అయినప్పుడు కులాభిమానమేనా నెల తక్కువగా పుట్టింది? మొదట నిన్ను నువ్వు ఉద్ధరించుకో అన్నాదు గీతాకారుడు, ఎవరి కులాన్ని వాళ్ళు ఉద్ధఫించుకోవాలని నేనంటాను. ఏం లేదు. నువ్వొక సాయం చేయదగ్గ స్థితిలో ఉన్నావనుకో. దాన్ని మొదట నీ కులంవానికే చేయి అనేది నా వాదం. నినాదం గూడా! అందరూ అదే చేస్తున్నారు. మనమున్నూ ఆ పనే చేయాలి..."

లోలోపల నాకు బెరుకుగానే ఉన్నా, "అందుకేం చేయాలంటారు?" అన్నాను.

"ఏదీ? అన్ని కులాలకూ సంఘాలున్నాయిగదా! మన కులానికేదీ?"

పాయింటే! ఇన్నాళ్ళూ అందుకోసం పూనుకొనే వాళ్ళెవరూ లేకపోయారు. ఇప్పుడింక భయం లేదు, చెన్నకేశవులుగారు రంగంలో దిగేశారు గనుక.

"అవునయ్యా! నేనాపనిపైనే వూళ్ళు తిరుగుతున్నాను. సంఘమంటే ఒంటిస్తంభం మేడ కాదు గదా! అది వెయ్యి కాళ్ళ మండపం, కార్యకర్తలు కావాలి. కలవకుంటలో నరసింహులు, పుత్తూరులో శ్రీమన్నారాయణ, రాయలపేటలో నీలకంఠం, ఇంకా అలాంటి వాళ్ళే పదిహేనుమంది దాకా దొరికారు. నువ్వు పదహారో వాడివి. పని ప్రారంభం కావాలంటే కనీసం ఒక యాభై మంది కార్యకర్తలయినా ఉండి తీరాలన్నది నా ఉద్దేశం. ఈ కార్యకర్తలు మొదట మన వాళ్ళ కుటుంబాలు ఎక్కడెక్కడున్నాయో ఆరా తీసి, ఆ జనాభాను గురించిన వివరాలన్నీ సేకరించాలి."

"సేకరించి?"

"అదంతా చాలా ఉంది. జిల్లా స్థాయిలో ఒక సంఘం, దానికొక కార్యవర్గం, సంఘానికి కార్యస్థానంగా ఒక భవనం..."

"ఇంతకూ ఈ జిల్లాస్థాయి సంఘం చేయాల్సిన పనులేమిటో చెప్పారుగారు" అంటూ అడ్డు తగిలాను. పుచ్చుకున్న ఔషధం పనిచేయడం మొదలెట్టినట్టుగా చెన్నకేశవులుగారి ప్రతిపాదన వింటున్న కొద్దీ నాలో ఆసక్తి ఉరకలు త్రొక్కుతోంది.

"చేయాలన్న సంకల్పం ఉండాలేగానీ, పనులకేం తక్కువ? పెళ్ళిళ్ళు కావలసిన అమ్మాయిలుంటారు. వాళ్ళకు సంఘంద్వారా సంబంధాలు చూచి పెట్టొచ్చు. నిరుద్యోగులైన

అబ్బాయి లుంటారు గదా. వాళ్ళకు ఉద్యోగాలు చూసిపెట్టొచ్చు. అదంతా అలా ఉంచు. కొద్దో, గొప్పో తెలివితేటలైతే ఉన్నాయి గానీ, మన వాళ్ళలో చాలామందికి ఆస్తిపాస్తులుండడం అరుదు. ఆర్థికంగా వెనకబడిన వాళ్ళు మనకంటే ఎవరున్నారు? మనం ఎలాగైనా ప్రయత్నించి ఈ కులాన్ని 'బాక్‌వర్డ్' జాబితాలో చేర్పించాలి..."

నా ఆనందానికి అవధులు లేకపోయాయనే చెప్పాలి. 'అమ్మాయిలకు పెళ్ళిళ్ళు, అబ్బాయిలకు ఉద్యోగాలు...' గృహస్థుల కింతకంటే ఆశావహమైన వర్తమానాలే ముంటాయి? ఏ కులమైనా సంఘంలో ఒక భాగమే గదా! కులోద్ధరణ పేరుతో సమాజంలో ఒక భాగానికి సేవ చేయడంలో తప్పేముంది? తరచి చూసిన కొద్దీ చింతలూరి చెన్నకేశవులుగారు తలపెట్టిన ఉద్యమం నాకెంతో నచ్చింది. వృత్తానికి కేంద్ర బిందువులాంటి ఈయన్ను పట్టుకుని దారంట వెళ్ళే దానయ్యగా లెక్కగట్టిన నా అజ్ఞతకు లోలోపల నొచ్చుకున్నాను. నాలాంటి వాళ్ళు ఈయన చుట్టూ ఎన్నిసార్లు ప్రదక్షిణాలు చేసినా తప్పులేదు.

మేమలా మాట్లాడుకుంటూ ఉండగానే ప్రొద్దుగ్రుంకింది. చీకటి పడినా వెన్నెల రాత్రే గనుక మేము తొమ్మిది గంటలదాకా అక్కడే కూర్చున్నాము. నాకైతే ఇదంతా కొత్త ఆలోచనే. కానీ చెన్నకేశవులుగారు దాన్ని గురించి క్షుణ్ణంగా ఆలోచించి, సమగ్రంగా ఒక ప్రణాళికను నిర్ణయించేసుకున్నారు. ఇలాంటి సంఘ కార్యాల్లో ముందు నిలిచిన వాళ్ళకు తోడ్పడడం మిగిలిన వాళ్ల కనీసపు ధర్మం. ఈ కర్తవ్య జ్ఞానం నన్ను చెన్నకేశవులుగారికి మరింత సన్నిహితుణ్ణిగా చేయగలిగింది.

"ముందుగా దీనికి అడ్‌హక్ కమిటీ లాంటిదేదైనా అవసరమంటారా?" అని ప్రశ్నించాను.

"అబ్బే, ఎందుకు! ఎవరి పనులు వాళ్ళు చేస్తే వచ్చే జనవరికల్లా కొత్త సంఘం ఏర్పాటుచేసి, ఏకంగా ప్రారంభోత్సవమే జరుపుకోవచ్చు, ఏ మినిష్టర్ని పిలవాలా అని ఆలోచిస్తున్నాను."

"మంచిదే. మీరు పై పై వ్యవహారాలన్నీ చూడండి. కార్యకర్తల సహకారం తప్పకుండా ఉంటుంది. ఏం, తేరకు చేస్తారా? కమ్యూనిటీకి మేలు జరిగితే అందరూ బాగుపడొచ్చు గదా!"

ఆ రోజు రాత్రి భోజనాలైన తర్వాత "నేను రేపుదయం చీకటితోనే వెళ్ళిపోతున్నానోయ్ శంకరం" అన్నారు చెన్నకేశవులుగారు.

"దేనికైనా ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలు అవసరమనుకుంటాను. మీ చిరునామా ఇచ్చి వెళ్ళండి" అన్నాను.

"చిరునామా ఏముంది? ఇప్పుడు నేనుండడం టౌన్లోనే! ప్రకాశం పంతులు పార్కుంది గదా, దాని వెనక పసుపు మిద్దె. మా అబ్బాయి సుధాకరాన్ని ఎరగవూ? రెండేళ్ళయింది వాడు మెడిసిన్‌లో గట్టెక్కి. అక్కడే ప్రాక్టీసు పెట్టాడు..."

"అలాగా! నాకు తెలియదే! ప్రాక్టీసెలా ఉంది?" అని అడిగాను.

"ఆ మాటెందుకులే! బొత్తిగా చొరవలేని మనిషయ్యా వీడు! ఈగలు తోలుకుంటున్నాడు. ఎవరి డాక్టర్లు వారి కుండిపోయారు. మనవాళ్ళకైనా వీణ్ణి పేట్రనైజ్ చేయాలన్న బుద్ధి ఉండచ్చు గదా? వూహూ ఆయనుంటే ఇక మంగలెందుకన్నట్టు, మనవాళ్ళు ఆ మాత్రం బాధ్యత ఫీల్ కావడమంటూ ఉంటే, ఇక లేనిదేముంది?"

"ఛీ, ఛీ! ఏం మనుషులండీ! వీళ్ళకు బుద్ధెప్పుడొస్తుందో? ప్రిఫరెన్సు మనవాడికే ఇవ్వాలిగదా మరి!"

"సరేలే. నువ్వయితే బుద్ధిమంతుడివి. అందరికీ ఆ మాత్రం తెలివితేటలుండద్దూ?"

మరునాటి ఉదయం చెన్నకేశవులుగారు వెళ్ళిపోయారు.

వెళ్ళిన తరువాత పది రోజులకల్లా ఆయన దగ్గర నుంచి మొదటి ఉత్తరం వచ్చింది. ఆ ఉత్తరాన్ని బట్టి చూస్తే ఆయనింకా పర్యటనలో ఉన్నట్టు తెలిసింది. ఎక్కడికి వెళ్ళినా ప్రోత్సాహం బాగానే లభిస్తోందట. ఈ మంచి పని ఈ పాటికెప్పుడో జరిగి ఉండవలసింది. ఇప్పటికిలా కుదిరింది. మీరందరూ నడుము కట్టుకుని ముమ్మరంగా పనిలోకి దిగితే దీన్ని ఒక కొలిక్కి తేగలనన్న నమ్మకం నాకుంది' అని రాశాడాయన.

చెన్నకేశవులుగారు ఇలా వూళ్ళు తిరుగుతూ, వ్యక్తుల్ని కలుసుకుంటూ ఉత్తరాలు రాస్తూ, కరపత్రాలనీ, చందా పుస్తకాలనీ ప్రెస్సు పనులు గమనిస్తూ ఉండగానే నాలుగైదు నెలలు గడిచిపోయాయి.

అయితే ఆ తరువాత ఎందుకో హఠాత్తుగా రథానికి బ్రేక్ పడింది. నిండుగా మూడు నెలల పర్యంతం చెన్నకేశవులుగారి అతీగతీ తెలియకపోతే ఏమనుకోవాలి? ప్రత్యుత్తరాలకోసం వేచి వేచి విసిగిపోయిన తర్వాత ఒక వార్త చెవిదాకా వచ్చింది. ఆయన పట్నంలో లేరట. హైదరాబాద్ వెళ్ళారట. బహుశా సంఘానికి సంబంధించిన కార్యకలాపాలే ఆయన నంతదూరం లాక్కెళ్ళి ఉండవచ్చునని అనుకున్నాను.

అయితే ఒకటి. ఎంత హైదరాబాదయితే మటుకు అది తిరిగి రావడానికి వీల్లేనంత దూరంలో లేదు. ఒకవేళ పనులు చక్కబెట్టడంకోసం అక్కడే ఉండవలసి వచ్చిందనుకున్నా, ఉత్తరాలు రాయడానికి అభ్యంతరం ఉండనక్కరలేదు. అదీ, ఇదీ గూడా లేకపోయేసరికి నా కొక్కింత సందేహం కలిగిన మాట నిజం. ఏం లేదు వయసు మళ్ళిన రోజుల్లో మితిమీరిన తిరుగుళ్ళు మంచివి కావు. పాపం, చెన్నకేశవులు గారు జబ్బుపడ్డారో ఏమిటో?

ఏ ఉద్యమానికైనా ఒక్కడే నాయకుడుంటాడట. అంకె పక్కన సున్నలు పెట్టుకుంటూ వెళ్ళినట్టు, అనుయాయులవల్ల అతడి విలువ హెచ్చుతుంది. మేము తలపెట్టిన సంఘ నిర్మాణం విషయంలో నాయకుడే పత్తా లేకపోవడంతో ఉద్యమం నానాటికీ నీళ్ళు గారిపోసాగింది. ఇదంతా నాకేమీ బాగుండడంలేదు. అయిసా పైసా తేల్చుకోదలచి ఒకసారి టౌనుకే బయలుదేరి వెళ్ళాను. నేను చెన్నకేశవులుగారికోసం వెళ్ళినట్టు తెలియగానే మా బంధువు ఒకాయన బేలమొగం పెట్టి "అరరే, మీకా సంగతి తెలియదా?" అన్నాడు.

"ఏ సంగతి?" అని ప్రశ్నించాను.

"ఈ కాలపు కుర్రాళ్ళు బాగా తెలివిమీరి పోయారు లెండి! ఆ కుర్రాడు లేడూ అదే డాక్టరు సుధాకరం. అతగాడు తండ్రిగారి ముంగాళ్ళ కడ్డంగా కర్ర పెట్టేశాడు.

అదే డాక్టరు సుధాకరం. అతగాడు తండ్రిగారి ముంగాళ్ళ కడ్డంగా కర్ర పెట్టేశాడు. ముసలాయన బోర్లాబొక్కల పడ్డాడు. నడుము కెక్కడ దెబ్బ తగిలిందో ఏమిటో, ఇంకా పైకి లేచినట్టు లేదు, పాపం!"

"ఏమిటండీ మీరనేది?" ఆయన చెబుతున్న దేమిటో అర్థంగాక నేను తెల్లబోయాను.

"కళ్ళు మూస్తూ, తెరుస్తూ శుద్ధ బుద్ధావతారంలా ఉండేవాడు సుమండీ! ఉండి, ఉండి అతడొక డాక్టరమ్మను పెళ్ళాడేశాడు, తనతో చదువుకున్నదేనట. అయితే మాత్రం? కులం తక్కువన్న జ్ఞానముండద్దూ? అలాంటి పెళ్ళిళ్ళు చేసుకున్న వాళ్ళకి ఏవో ప్రత్యేక సదుపాయాలున్నాయటగదూ? ఈ ప్రబుద్ధుడికి గవర్నమెంటు ఉద్యోగమే దొరికింది. భార్యాభర్తలిద్దరికీ హైదరాబాద్‌లోనే ఉద్యోగం. చెన్నకేశవులుగారి కొక్కడే కొడుకాయె! ఏం చేస్తాడు? అక్కడే మింగలేక, కక్కలేక..."

తానొకటి తలిస్తే, భగవంతుడింకొకటి తలవడమంటే ఇదేనేమో! కుర్రకుంక ఒక్క దెబ్బతో వాళ్ళ నాన్నగారి భావి కార్యక్రమాలన్నింటినీ వమ్ముచేసి పారేశాడు. ఈ పరిస్థితిలో ఇక ఆయన ముఖమిచ్చి తన పాత బంధువుల్ని ఎలా పలకరించగలడు? ఈ ప్రాంతాలకు తిరిగి రావడానికి మనస్కరించక ఆయన హైదరాబాదులో తనకు తాను ప్రవాస శిక్ష విధించుకున్నాడంటే అందువల్లనే కావచ్చు... అయితే ఈ అభిప్రాయాన్ని గూడా అచిరకాలంలోనే మార్చుకోవలసి వస్తుందని అప్పట్లో నేననుకోలేదు. ఇటీవల ఒక రోజున న్యూస్ పేపరు తిరగేస్తుండగా హైదరాబాద్‌లో జరిగిన ఒక సమావేశాన్ని గురించి ఒక వార్త కనిపించింది. చెన్నకేశవులుగారు ఘనంగా ఉపన్యసించడం అందులోని విశేషం. అది కుల నిర్మూలనకు సంబంధించిన సదస్సు కావడం ఆ వార్తా విశేషానికి ప్రత్యేకతను సంతరించే అంశం. పాపం శమించుగాక! నేను చెన్నకేశవులుగారిని తప్పు పట్టడంలేదు. తప్పొప్పులు బేరీజు చేయడానికి ముందుగా మానవ స్వభావాన్ని కొంచెం పరిశీలించడం మన ధర్మం. నువ్వు వేరుసెనగ వర్తకం చేస్తావు. అది గిట్టుబాటు కాకపోతే చింతపండు వ్యాపారం చేయవా? ఒక పార్టీలో ఉంటావు. అది అచ్చిరాకపోతే ఇంకొక పార్టీకి మారవా? మరింక చెన్నకేశవులుగారిని తప్పుపట్టాల్సిన పనేముంది? మనిషికేదో ఒక వ్యాపకం ఉండడమే ముఖ్యం!

♦ *'ఆంధ్రప్రభ' వార పత్రిక* – ***1985*** ♦